

16. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; НТШ ; головна редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. – Т. 12 : Кал – Київ. – 711 с.
17. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; НТШ ; головна редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. – Т. 13 : Київ – Кок. – 711 с.
18. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; НТШ ; головна редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Т. 15 : Кот – Куз. – С. 422–424; 431–434; 436–438; 459–462; 482–483; 616–617.

Статья рассказывает о развитии отечественной энциклопедической науки в Украине в начале XXI в. на примере “Энциклопедии Современной Украины”. Проанализированы основные функции, задания и достижения издания. Раскрыты аспекты материалов, которые подавались для печати в издании.

Ключевые слова: энциклопедия, статьи, издания, публикация.

The article tells about development of home encyclopaedic science in Ukraine at the beginning XXI of century. Basic functions, tasks and achievements of edition, are analysed. The aspects of materials, that was given for printing in edition, are exposed.

Keywords: encyclopaedia, articles, editions, publication.

УДК 37.091.33

ББК 63.3

Алла Ліпінська

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯ

Стаття присвячена огляду напрямів використання ІКТ у процесі підготовки майбутніх документознавців. Охарактеризовано можливості використання ІКТ як у процесі навчання, так і в професійній діяльності майбутніх фахівців зазначеної галузі.

Ключові слова: документознавство, інформаційна діяльність, інформаційно-комунікаційні технології.

Сьогодні відчувається дефіцит науково-дослідних і методичних розробок з питань використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у діяльності документознавця. Розвиток економіки, різноманітність інформаційних процесів вимагають застосування спеціальних знань і навичок, пов'язаних з ІКТ. Розвиток суспільства, реформування науково-технічної, економічної, політичної, соціальної, освітньої і інформаційної галузі спричинили стрімке зростання вимог, які висувають до використання ІКТ у всіх галузях діяльності людини, зокрема і в інформаційно-аналітичному забезпеченні управлінської діяльності.

Популярність підготовки фахівців зі спеціальності “Документознавство та інформаційна діяльність” в Україні непинно зростає. За останні роки ця спеціальність відкрита більше, ніж у двох десятках вищих навчальних закладів. Випускники ВНЗ за означеною спеціальністю орієнтовані працювати в органах державного управління, інформаційних і аналітичних службах, у центрах науково-технічної інформації, у кадрових і ділових службах організацій, у галузі засобів масової інформації, рекламних фірмах, управліннях документального забезпечення тощо відповідно до галузевого стандарту вищої освіти України.

Тенденції розвитку документознавства та інформаційної діяльності сьогодні визначають розумним поєднанням комплексу фахових знань, вмінь, навичок і високої професійної мобільності спеціалістів, умінням використовувати сучасні ІКТ у професійній діяльності. Вирішальне значення тут повинна мати управлінська й інформаційна культура, ініціатива, творчість і активність персоналу, адже значну частину професій-

них знань отримують під час роботи [1]. Необхідним чинником, який забезпечує підвищення дієвості організації, є впровадження у її діяльність ІКТ, покликаних змінити характер роботи, посиливши її аналітичну складову в процесі прийняття управлінських рішень.

Основою ІКТ опрацювання даних у процесі управлінської діяльності становлять процедури перетворення вхідної інформації на вихідну. Важливим засобом реалізації ІКТ в організації є мережа Інтернет, яка з величезною швидкістю виходить на ринок корпоративних систем різного рівня.

Використання ІКТ для управління підприємством робить будь-яку компанію конкурентноздатною за рахунок підвищення її керованості й адаптованості до змін ринкової кон'юнктури. Подібна автоматизація уможливорює [2]:

- підвищення ефективності управління компанією за рахунок забезпечення фахівців максимально повною, оперативною і достовірною інформацією;
- поліпшення діловодства за допомогою оптимізації і стандартизації документообігу, автоматизації трудомістких процедур;
- зниження витрат на ведення справ за рахунок автоматизації процесів опрацювання інформації, спрощення доступу співробітників до інформації;
- керівникам середньої і нижньої ланок аналіз діяльності підрозділів і оперативну підготовку звітів для керівництва та суміжних відділів;
- підвищення ефективності обміну даними між окремими підрозділами;
- гарантування безпеки та цілісності на всіх етапах опрацювання інформації.

Наявність різних видів інформації, різноманітність її джерел потребують застосування сучасних ІКТ, які поєднують технічні можливості комп'ютерної техніки, засобів зв'язку, інформатики, спрямовані на збирання, накопичення, опрацювання, аналіз, передавання інформації. За допомогою ІКТ здійснюють автоматизацію рутинних операцій управління, підготовку аналітичної інформації для прийняття управлінських рішень, забезпечують нові види інформаційного обслуговування.

Сучасні організації застосовують ІКТ для удосконалення методів роботи. У результаті змінюється організаційна структура, розробляють нові організаційні взаємозв'язки, які раніше були неможливі. Зміни в організації і техніці управління під впливом ІКТ і автоматизованих офісів відбуваються за такими напрямками [3].

По-перше, докорінно змінюється організація інформаційно-аналітичного забезпечення керівника. Особливого значення набуває впровадження комп'ютерної техніки як складової частини інформаційних систем, пов'язаних з базами даних. При цьому роботу зі збирання, опрацювання і поширення інформації здійснюють зручними засобами, що не вимагають спеціальної підготовки. Істотно змінюють технологію зберігання і опрацювання даних, автоматизують системи упорядкування і передавання інформації, в яких підтримують чистоту інформаційних каналів і не допускають дублювання інформації, розрахованої на інші рівні управління.

По-друге, здійснюють автоматизацію окремих функцій керівника. Зросла кількість інформаційних систем, що охоплюють виробництво, господарську діяльність, організаційні процеси. Рутинну роботу при складанні планів передають комп'ютеру, що підвищує якість планів, розроблених з використанням ІКТ.

По-третє, істотно змінюють засоби комунікації, не беручи до уваги обмін повідомленнями. Особливого значення набуває система телекомунікацій, яка уможливорює проведення телеконференцій, заочних нарад, оперативного передавання інформації. Відповідно змінюють методи та техніку комунікаційних відносин керівників з підлеглими й органами управління вищого рівня.

Під час навчання документознавців використанню ІКТ основну увагу приділяють управлінню, а не мовам програмування і математичним методам. Формують набір

методів навчання роботи з ІКТ, який передбачає використання спеціальних програм, мереж для передавання даних про методи та техніку управління.

Стрімкий розвиток ІКТ створив об'єктивні передумови щодо використання сучасної комп'ютерної техніки в процесі професійної підготовки. Сьогодні комп'ютер і ІКТ є не лише предметом вивчення цілої низки навчальних дисциплін, а й засобом здійснення навчальної, наукової і професійної діяльності фахівця, який виконує свої професійні обов'язки в умовах інформатизації, коли інформація і технології її опрацювання перетворюють на ресурс. Тому комп'ютерно-інформаційна підготовка випускника ВНЗ займає пріоритетне місце у процесі визначення професійної компетентності фахівця і його здатності до здійснення професійної діяльності.

Основу ІКТ сьогодні становлять розподілені інформаційні ресурси, комп'ютерні мережі, програмне забезпечення, розвинені комунікації. Користувачеві-непрограмісту забезпечено можливість роботи з комп'ютерною технікою під час роботи в режимі діалогу. При цьому потужні програмно-апаратні засоби (бази даних, експертні системи, системи підтримки прийняття рішень) створюють комфорт у роботі, забезпечують можливість не лише автоматизувати процес зміни форми та розташування інформації, а й змінювати її зміст. ІКТ завдяки збільшенню обсягів індивідуального виконання робіт допомагають підвищувати продуктивність праці, ефективність прийнятих рішень. ІКТ забезпечують можливість ефективно отримати знання на основі аналізу закономірностей у масивах даних і прийняти оптимальне у певній ситуації рішення, використовуючи програмні засоби. Призначення ІКТ полягає у виготовленні інформаційного продукту високої якості з мінімальними витратами.

Застосування сучасних технологій автоматизованого опрацювання, систематизації й аналізу інформації для підготовки управлінських рішень, відкритість інформації і постійний доступ до існуючих державних інформаційних систем і ресурсів передбачені чинним законодавством України в контексті розвитку мережі Інтернет. Це один з напрямів державної політики у галузі інформатизації, що обумовив нові підходи до технології державного управління, включаючи його центральні та місцеві органи. Завдання вищої школи в цих умовах полягає у підвищенні якості підготовки документознавців, рівня їх професіоналізму, інформаційної культури, соціально-етичної відповідальності. Важливим педагогічним завданням є формування загальнолюдських ціннісних орієнтацій, моральних норм.

Інформатизація суспільства викликала необхідність реформування вищої школи на основі впровадження ІКТ. Створюють нові комунікативні системи, виникає потреба у тлумаченні наявних і нових термінів і понять, їх системному узгодженні. Ця масштабна та складна робота має бути відповідним чином організована [4, с.8].

Отже, щоб відповідати сучасним вимогам необхідно використовувати ІКТ у професійній діяльності, які за своєю суттю створюють нові можливості, необхідні для оптимального вирішення ряду проблем сучасного документознавства. Призначення ІКТ в документознавстві – це автоматизація розв'язування різноманітних задач опрацювання документів, рисунків, таблиць, діаграм тощо.

ІКТ нерозривно пов'язані з кожною документаційною дисципліною та з усім навчальним процесом. Стрімке вдосконалення комп'ютерної техніки, програмного забезпечення і зміна форм діяльності документознавців, зумовлюють швидке старіння знань, умінь у галузі інформатики й ІКТ і спонукають до потреби вдосконалення змісту підготовки в цій галузі. Кожна інформаційна процедура в разі застосування комп'ютерної й організаційної техніки передбачає виконання комплексу функцій, що реалізують з використанням ІКТ, або програмного забезпечення, яке орієнтоване на реалізацію інформаційних моделей. У таблиці наведено перелік інформаційних процедур, які виконує документознавець під час виконання професійних обов'язків.

Інформаційна процедура	Характеристика	ІКТ
Збирання даних і їх реєстрування	Отримання точних, своєчасних, вірогідних даних для організації діяльності	Технології автоматизації документування, опрацювання текстових документів
Пошук необхідних даних	Отримання актуальної нормативної, планової, навчально-агітаційної інформації	Технології інформаційного пошуку в довідкових фондах і архівах, використання комп'ютерних мереж
Зберігання інформації	Накопичення інформації	Технологія ведення баз даних і архівів, захист від несанкціонованого доступу
Опрацювання інформації	Проведення логічно-математичних операцій для здобуття планової, регулювальної функції	Технології обчислень, електронні таблиці, комп'ютерне моделювання, експертні системи
Передавання інформації	Передавання всіх видів інформації на різних стадіях опрацювання на магнітних і оптичних носіях, комп'ютерними мережами	Технології використання комп'ютерних мереж, електронна пошта, захист інформації
Використання результативної інформації	Використання результатів опрацювання даних у вигляді різноманітних креслень, графіків, діаграм для визначення факторів, що впливають на інформацію	Технології створення проектів, діаграм, графіків, презентацій

Ураховуючи конкретний зміст інформаційних процедур, які виконує документознавець за допомогою інформаційних систем на базі персонального комп'ютера та інформаційних мереж, можна визначити перелік тих дій, що можуть бути реалізовані з використанням ІКТ.

Технологія	Перелік функцій, що реалізовані у межах технології
Текстове опрацювання документів	Підготовка документів (введення інформації і її коригування), форматування документів, автоматизоване редагування документів і текстів, включення у текст стандартних фраз, композиція документів, друкування і тиражування документів
Опрацювання даних у електронних таблицях	Введення, редагування і форматування даних, виконання обчислень, використання функцій сортування і фільтрування даних, створення зведених таблиць, створення і редагування діаграм, підготовлення документів до друкування
Використання технологій опрацювання графіки	Використання апаратних засобів комп'ютерної графіки, створення графічних примітивів засобами растрової і векторної графіки, зберігання креслень у різних графічних форматах, використання засобів графіки для створення креслень і їх друкування
Використання систем управління базами даних	Визначення структур даних і їх взаємозв'язку, створення БД, введення, контроль, реструктуризація даних, підтримання цілісності та відновлення даних, формування запитів на опрацювання, аналіз, вибіркове опрацювання даних, створення форм для введення, формування звітів
Застосування систем автоматизації обчислень	Проведення обчислень шляхом використання різноманітних математичних функцій, побудова та редагування діаграм, гістограм
Інформаційний пошук у операційній системі	Переглядання каталогів документів, пошук за ключовими словами та назвами файлів, пошук за фразами та контекстними виразами, форматування результатів пошуку

Електронна пошта	Забезпечення комунікацій між підприємствами, введення, ідентифікація, редагування і компонування повідомлень у поштових скриньках, доступ до загальної бібліотеки повідомлень, вироблення підтвердження про доставку повідомлення, безпаперові поштові стосунки
Використання комп'ютерних мереж	Використання технічних засобів, програмного забезпечення, локальних мереж для обміну документами, використання інформаційних послуг глобальної мережі для пошуку необхідної інформації

Отже, розвиток ІКТ і результати використання досягнень сучасної інформатики за останні роки виявили нові можливості щодо опрацювання інформації. Застосування ІКТ відкривають широкі перспективи для підвищення продуктивності праці та рівня управління сучасною комп'ютерною та комунікаційною технікою, за допомогою програмного забезпечення сьогодні вирішують широкий спектр завдань. Ефективне використання ІКТ, виконання робіт зі створення й оформлення документів, їх розмноження, приймання, відправлення і реєстрування, контроль за їх виконанням, надання необхідних довідок і зберігання документів у електронному вигляді безпосередньо на підприємствах можливе лише за умови використання ІКТ.

1. Щербяк Ю. Особливості підготовки фахівців зі спеціальності “Документознавство та інформаційна діяльність” у Тернопільському національному економічному університеті [Електронний ресурс] / Ю. Щербяк. – Режим доступу : chrome-extension://oemmnndcbldboiebfnladdacbfmadadm/http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/pena_2013_1_9.pdf.
2. Крап В. М. Інтернет-маркетинг в управлінні туристичним бізнесом [Електронний ресурс] / В. М. Крап, Н. П. Юзевич. – Режим доступу : chrome-extension://oemmnndcbldboiebfnladdacbfmadadm/http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nzlubp_2010_4_49.pdf.
3. Монастирський Г. Л. Теорія організації [Електронний ресурс] / Г. Л. Монастирський. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/glavy/47486-93-nformatsyna-sistema-organzats.html>.
4. Гайсинюк Н. А. Педагогічні засади підготовки документознавців в умовах інформатизації суспільства [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук / Н. А. Гайсинюк ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2003. – 19 с.

Стаття посвячена рассмотрению направлений использования ИКТ в процессе подготовки будущих документоведов. Охарактеризованы возможности использования ИКТ в процессе обучения и в профессиональной деятельности будущих специалистов указанной области.

Ключевые слова: документоведение, информационная деятельность, информационно-коммуникационные технологии.

The article are considered possibility of the use information and communication technologies (ICT) in education of future records information managers. There is considered possibility ICT in process of the education, and in future professional activity.

Keywords: information activity, records information managers, ICT.